

nih Srba ... bolje s činjenicom, da su se obadvije grupe razvijale u dugom razdoblju unutar različitih tradicija, nego zbog nepomirljivih vjerskih razlika“.

Treba svakako spomenuti golem broj pojedinosti, koje je Maria Todorova okupila u svojoj knjizi. Naime, riječ je o značajnoj količini općih izreka, opisa, slika, hipoteza i vrednovanja o Balkanu koja su nam ostala u naslijeđe od političara, diplomata, vojnika, intelektualaca, znanstvenika ili novinara. Sve se ovo odnosi općenito na pojam «Balkan», ali isto tako i na kategorične suprotnosti, npr. one između zapadne i istočne civilizacije, katoličkog i pravoslavnog kršćanstva, te kršćanstva i islama ili između Europe i Azije. Zbog toga je djelo Marie Todorove zanimljiva znanstvena rasprava za shvaćanje Balkana, koja može poslužiti kao vrijedan izvor podataka o ovoj temi.

Marc Stefan Peters

Jozo MAREVIĆ, *Latinsko-hrvatski enciklopedijski rječnik*, dva sveska, Naklada Marka i Matica hrvatska, Zagreb 2000., 3650 str.

Krajem svibnja 2000. objelodanjen je Latinsko-hrvatski enciklopedijski rječnik autora dr. sc. Joze Marevića. Kao suautorice u njegovoj izradi sudjelovale su prof. Margarita Gašparović i Katarina Filković. Izlaskom iz tiska ovaj je rječnik ispunio višestoljetno iščekivanje naše znanstvene javnosti jer starija izdanja i njihovi reprinti nisu više mogli u potpunosti zadovoljiti izbirljivije i zahtjevnije istraživače. Za razliku od dosadašnjih izdanja latinsko-hrvatskih rječnika koja su bila uglavnom strane preradbe Marevićevo djelo je u zamisli originalno uz značajki odabranu i konzultiranu literaturu.

Marevićev Latinsko-hrvatski enciklopedijski rječnik svojom kompozicijom ispunjava sve enciklopedijske zahtjeve opravdavajući svojim sadržajem epitet *Lexicon totius Latinitatis* (od klasičnog, postklasičnog i medijevalnog pa do onoga najnovijega). Radeći na izradi ovog rječnika autor je tijekom godina skupio golemu građu iz više od 300 pisaca počevši od onih najstarijih rimskih pisaca do latinista našega stoljeća. Ekscerptirao je na stotine dokumenata, anonimnih djela, statuta, zbirki kodeksa, povelja i privilegija, spisa notarskih kancelarija i slično. U Marevićevu rječniku zastupljen je također cjelokupni hrvatski latinitet od raznih darovnica do zapisnika Hrvatskog sabora, od gradskih zakonika do životopisa.

Poznavajući naše kulturne prilike i današnje potrebe ovaj će rječnik zadovoljiti uže stručnjake, klasične filologe, a bit će od koristi i drugim znanstvenicima raznih profila pa i široj javnosti.

Za njim će jednako posegnuti klasični filolozi kao i prirodosnanstvenici i znanstvenici istraživači humanističkih i društvenih znanosti jer obuhvaća sva područja ljudskog iskustva i znanja uključujući i ona najnovija iz područja bigetike, aeronautike i komunikologije.

Prilazeći izradi koncepta rječnika autor je pošao od postavke da se sve u suvremenom životu može i mora moći izraziti latinskim jezikom. Time taj jezik

prestaje biti mrtav jezik, on postaje u pravom smislu riječi živ jezik kojim se može sve imenovati i izraziti, čime se osposobljava za suvremenu komunikaciju na svim razinama života.

Napose valja istaknuti da Marevićev rječnik nigdje ne ostavlja korisnika u dvojbi. U njemu je sve jasno, sve je objašnjeno i razumljivo te precizno i tečno prevedeno. U tome je velika uporabna vrijednost ovog rječnika u odnosu na druge dosad tiskane rječnike.

Prava vrijednost Marevićeva rječnika je u opisu natuknica kojih ima u golemom opsegu. Njihov se opis odlikuje potpunosti, točnošću, preciznošću, iznizansiranosti, a nadalje prevodenjem u duhu hrvatskoga književnog jezika. Time ovaj rječnik predstavlja originalan i epohalan doprinos našoj latinistici, ali i hrvatskom standardnom jeziku i kroatistici. U svezi s tim treba konstatirati da nisu prevedene samo natuknice, nego i cijeli opsežan kontekst. Uz navedeno, autor je opremio rječnik brojnim dodacima koje skromnije osposobljenim korisnicima olakšava snalaženje u problematici koju nameće poznavanje latinskog jezika te je time pojačao njegovu uporabivost. Može se slobodno ustvrditi da je uporabna vrijednost ovog rječnika šira od nacionalnih okvira i da se sasvim ozbiljno može uz neke manje preinake i dorade prevesti na strani jezik.

Namjera autora bila je da ovaj rječnik objelodani u povodu 550. godišnjice rođenja oca hrvatske književnosti Marka Marulića, 500. godišnjice njegova dje-la *Judita*, tisućgodišnjice Dubrovačke biskupije i 300. godišnjice Splitske klasične gimnazije i Nadbiskupskog sjemeništa, a najviše u povodu 2000. godišnjice kršćanstva, najvećega civilizacijskog jubileja, što mu je i uspjelo.

Ovo zaista kapitalno djelo naše leksikografije po svojoj sveobuhvatnosti i iscrpnosti je najveći rječnik u latinsko-hrvatskoj leksikografiji. Uporediti se s ovim rječnikom može jedino *Hrvatsko-latinski rječnik* istog autora. Ovo grandiozno djelo veliko je ne samo opsegom već i zahvatom, dometom i obradom. On ispunjava očekivanja jer revidira i reafirmira mnoge znanstvene činjenice koje su prije stotinjak godina u drugim rječnicima pogrešno i za hrvatski narod štetno tumačene.

S obzirom na navedeno svim čitateljima ga preporučujemo.

Franko Mirošević

Grada i prilozi za povijest za povijest Dalmacije, br. 15 (1999.), Split 1999., 354 str.

Novi broj časopisa Državnog arhiva u Splitu *Grada i prilozi za povijest Dalmacije* donosi 11 radova.

Rad Lovorke Čoralić "Hrvatski brodograditelji u Mlecima (XV.-XVIII.)" još je jedan u nizu priloga proučavanju veza Hrvata i Venecije iz pera ove autorice. Brodogradnja je bila jedna od najvažnijih djelatnosti pomorske velesile Venecije pa je istraživanje udjela Hrvata u mletačkoj brodogradnji vrlo važan segment u istraživanju odnosa Hrvata i Venecije, jer su se Hrvati i ovdje nametnuli svojim brodograditeljskim znanjem. Njihovu vještinu svjedoči i njihovo bogatstvo